

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації Савченка Ярослава Володимировича**

**на тему «Освітнє середовище інтерактивного музею науки як засіб
формування дослідницької компетентності у здобувачів базової
середньої освіти»**

**поданої на здобуття ступеня доктор філософії
з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки**

1. Актуальність теми та її зв'язок з планами наукових робіт установи. Сучасні глобальні тенденції розвитку науки й техніки формують підвищений попит на якісну підготовку майбутніх дослідників, інженерів та STEM-фахівців високотехнологічних галузей. Експоненціальне зростання попиту на такі спеціальності вимагає раннього залучення молоді, зокрема здобувачів базової середньої освіти до науково-дослідницької, винахідницької діяльності, що, відповідно, актуалізує пошук ефективних методів формування дослідницької компетентності. Ця проблема обумовила у XXI столітті потребу на освітні послуги, які відповідають цим викликам, зокрема такі, як послуги інтерактивних музеїв науки, що стрімко поширились останнім часом.

Теоретичними підвалинами виникнення феномену інтерактивного музею науки стали вчення конструктивізму, конективізму та основи соціокультурної теорії. *Конструктивізм* (J. Bruner, E. von Glasersfeld, D. Kolb, J. Piaget) підкреслює важливість активного залучення учнів у процес пізнання через експериментування та взаємодію з матеріальним середовищем, що відповідає hands-on підходу інтерактивних музеїв. *Конективізм* (S. Downes, B. Kerr, J. Lave, P. Norris, G. Siemens, E. Wenger) розглядає навчання як процес встановлення зв'язків між знаннями в цифровому та фізичному середовищі, що актуалізує роль ІМН як платформи для мережевої взаємодії та доступу до відкритих інформаційних ресурсів. *Соціокультурна теорія* (J. Bruner, M. Cole) акцентує увагу на значенні соціальної взаємодії у навчанні, що знаходить своє відображення у партисипативному підході до організації музейного середовища, яке стимулює спільну дослідницьку діяльність учнів.

Аналіз нормативно-правової бази в галузі освіти України, теоретичних досліджень як зарубіжних, так і українських вчених S. Carey, R. Baebay, W. McComas, D. Jensen, S. Silvers, D. Falk, D. Jacobsen, S. Bitgood, W. Boozle,

В. Serrell, D. Thompson, J. Needman, J. Miller, С. Бабійчук, Д. Біди, І. Волощука, С. Довгого, М. Гальченка, Л. Горбань, Ю. Гоцуляка, О. Караманова, О. Кузьменко, П. Мороза, Н. Морзе, Л. Гриневич, В. Маздзігона, Н. Поліхун, І. Сліпухіної, В. Спія, В. Тименка, І. Чернецького обґрунтовано доводить, що в умовах упровадження високих технологій маємо нагальну необхідність розвитку спеціалізованої освіти наукового спрямування, що базується на дослідно-орієнтованому навчанні задля формування наукового світогляду, критичного мислення, дослідницької компетентності здобувачів освіти. Так, зокрема, у звіті Національної ради з науки і технологій США «Визначаємо курс успіху: Американська стратегія STEM-освіти» («Charting a Course for Success: America's Strategy for STEM Education», 2018) зазначається, що ефективне впровадження науки, технологій, інженерії та математики (STEM) сприяє зростанню конкурентоспроможності та забезпеченню інноваційного розвитку. Саме в базовій середній школі формуються дослідницькі навички, необхідні для подальшої технічної підготовки та навчання у вищій школі. Проте не завжди заклади формальної освіти мають для цього достатньо можливостей для організації дослідно-орієнтованого навчання. Відповіддю на ці виклики стало виникнення та стрімке поширення у ХХ-ХХІ ст. освітніх середовищ інтерактивних музеїв науки. Процес створення й розвитку інтерактивних наукових просторів в Україні розпочався переважно завдяки приватним ініціативам, результатом чого було створено музей науки «Експериментаріум» (2012) та Музей води (2003) у м. Києві, Музей науки у м. Вінниці (2013), інтерактивний музей цікавої науки та техніки «Єврика» у м. Львові (2013), Музей цікавої науки у м. Одесі (2014), Музей науки у Фліка у м. Запоріжжі (2018) тощо. У 2020 р. було відкрито Перший державний музей науки Малої академії наук України у м. Києві. Зазначені інтерактивні музеї науки як інноваційні заклади музейної педагогіки водночас стали майданчиками для безпосереднього контакту відвідувачів з унікальним дослідницьким обладнанням, взаємодія з яким формує дослідницьку компетентність і впливає на залучення молоді до науки.

Проте, в результаті аналізу наукових джерел, не було виявлено системних досліджень, які б розглядали вплив інтерактивних музеїв науки та їх середовищ на розвиток дослідницької компетентності здобувачів базової середньої освіти, які є основною цільовою аудиторією цих установ.

Тема виконаного дисертаційного дослідження корелює з наковою проблематикою ІОД НАПН України, в якому активно досліджуються проблеми наукової освіти, STEM-освіти тощо.

2. Особиста участь автора в отриманні конкретних наукових результатів, викладених в дисертації. Особистий внесок автора в рамках проведених досліджень полягає в розробці засобів формування дослідницької компетентності у здобувачів базової середньої освіти в умовах освітнього середовища інтерактивного музею науки.

Дисертація є самостійною науковою працею, в якій висвітлені власні ідеї і розробки автора, що уможливили вирішити поставлені завдання. Робота містить теоретичні та методичні положення і висновки, сформульовані особисто дисертантом. Ідеї, положення та гіпотези інших авторів, використані в дисертації, мають відповідні посилання і спрямовані виключно для підкріплення авторських висновків здобувача.

3. Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень і рекомендацій визначається об'єктивним характером використаної в процесі дослідження інформації, застосуванням фундаментальних положень педагогічної науки в цілому, сучасних методів формування дослідницької компетентності здобувачів середньої освіти.

4. Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що:

Вперше:

– **визначено** теоретичні засади функціонування освітніх середовищ ІМН, що базуються на теоріях конструктивізму, конективізму та соціокультурній теорії;

– **сформульовано** дефініцію «інтерактивний музей науки» як динамічне, мультимодальне, інклюзивне освітнє середовище неформальної освіти, яке поєднує наукові концепції, сучасні технології та інтерактивні методи навчання і, завдяки практичному досвіду, дослідно-орієнтованій діяльності та соціалізованому процесу навчання, сприяє глибшому засвоєнню наукових знань, популяризації науки та формуванню стійкого інтересу до STEM-професій у відвідувачів;

– **розроблено** компонентну модель дослідницької компетентності здобувачів базової середньої освіти, яка включає когнітивний, процесуальний, методологічний, комунікаційний та ціннісно-мотиваційний компоненти;

– **проведено структурний аналіз** освітнього середовища ІМН в контексті STEM-орієнтованого підходу, що дозволило визначити його ключові складові – просторово-матеріальну, навчально-технологічну та соціально-особистісну, які окреслено на мікро-, мезо- та макро-рівнях, на підставі чого запропоновано концепт механізму їх впливу на формування дослідницької компетентності здобувачів базової середньої освіти.

Подальшого розвитку набули дослідження освітнього потенціалу інтерактивного музею науки як засобу формування дослідницької компетентності здобувачів базової середньої освіти; емпіричні підходи до дослідження освітніх середовищ, що ґрунтуються на порівнянні вхідних і вихідних анкет відвідувачів ІМН, що дозволяє виявити статистично значущі зміни у мотивації, дослідницьких інтересах і ставленні до науки, а також збору відгуків педагогічних та науково-педагогічних працівників стосовно освітнього потенціалу ІМН. Уточнено поняття дослідно-експериментальна, раціоналізаторська і винахідницька діяльності. Конкретизовано термін «дослідницька компетентність здобувачів базової середньої освіти». Результати доповнюють теорію музейної педагогіки, а також практику формування дослідницької компетентності в умовах неформальної освіти.

5. Теоретичне та практичне значення результатів дослідження

Теоретичне значення дослідження:

– **розроблено** методику емпіричного дослідження, спрямовану на оцінку впливу освітнього середовища ІМН на компоненти дослідницької компетентності здобувачів базової середньої освіти;

– **емпірично доведено** вплив освітнього середовища ІМН на розвиток компонент дослідницької компетентності здобувачів базової середньої освіти та зміну сприйняття його освітнього потенціалу;

– **розроблено та впроваджено** методичні рекомендації щодо реалізації STEM-підходу в освітньому середовищі ІМН.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання середовища інтерактивних музеїв науки для підтримки навчальних програм з розвитку STEM-компетентностей та доповнення традиційного навчання дослідно-орієнтованими та інтерактивними методами. Розроблені «Методичні підходи щодо реалізації STEM-підходу в освітньому середовищі інтерактивного музею науки» включають рекомендації з організації дослідницько-орієнтованих занять, інтерактивних демонстрацій та проєктної діяльності здобувачів базової середньої освіти. Висновки дослідження можуть бути застосовані для підвищення пізнавальної мотивації здобувачів базової середньої освіти, покращення засвоєння наукових знань і формування дослідницьких навичок та компетентностей. Результати можуть бути корисними для вчителів природничих наук, адміністрації інтерактивних музеїв, розробників освітніх програм та організаторів позашкільної освіти.

6. Використання результатів роботи. Результати дослідження **впроваджено** в освітній процес:

– Інституту обдарованої дитини НАПН України (довідка № 02-15/37 від 10.02.2025 р.).

– Національного центру «Мала академія наук України» (довідка № 18/24-141 від 19.02.2025 р.).

– Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти» (довідка № 22.1/10-54 від 12.02.2025 р.).

– Міжнародного науково-технічного університету імені академіка Юрія Бугая (довідка від 19.02.2025 р.).

– Відокремленого структурного підрозділу «Педагогічний фаховий коледж Львівського національного університету імені Івана Франка» (довідка № 21 від 21.02.2025 р.).

7. Повнота викладених матеріалів дисертації в роботах, опублікованих автором. Основні результати дисертаційного дослідження викладено у 5 статтях у наукових фахових виданнях України, з них 2 одноосібні, в 1 одноосібній публікації розділу колективної монографії, також у 17 публікаціях у збірниках матеріалів міжнародних і всеукраїнських науково-практичних заходів.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Публікації, в яких представлені основні наукові результати:

1. Савченко Я. В. Інтерактивний простір «Музей Науки» в системі STEM-освіти: практико-орієнтований підхід / Савченко Я. В. // Світ інноваційних можливостей: актуальні питання розвитку STEM-освіти : колективна монографія / за заг. ред. О. Є. Стрижака, Ю. І. Завалевського. // Київ, 2023. С. 205–220. ISBN 978-617-7945-56-6. Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/1F1biub9s7qRhRH2t_1bZh8BQCsAJqLiC/view

2. Савченко Я. В. Інтерактивні музеї науки як освітні середовища / І.А. Сліпухіна, Я.В. Савченко, О.В. Караманов. // Освіта і розвиток обдарованої особистості. – Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2023. – № 1 (88). – С. 28–37. [https://doi.org/10.32405/2309-3935-2023-1\(88\)-28-37](https://doi.org/10.32405/2309-3935-2023-1(88)-28-37)

3. Савченко Я. В. Освітнє середовище інтерактивного музею науки як ефективний засіб формування дослідницької компетентності здобувачів базової середньої освіти: результати емпіричного дослідження / Я. В. Савченко. // Електронне наукове фахове видання «Адаптивне управління: теорія і практика». Серія «Педагогіка». – 2024. – Том 19 № 37. С. [https://doi.org/10.33296/2707-0255-19\(37\)-17](https://doi.org/10.33296/2707-0255-19(37)-17).

4. Савченко Я. В. Особливості музейної педагогіки як інноваційної діяльності в закладах дошкільної освіти. / Н.В. Кудикіна, Я.В. Савченко. // Наукові записки Малої академії наук України. – Київ : Національний центр «Мала академія наук України», 2022. – № 1 (23). – С. 47-54. <https://doi.org/10.51707/2618-0529-2022-23-06>

5. Савченко Я. В. Трансдисциплінарний підхід у висвітленні музейних артефактів засобами сучасних когнітивних технологій. / В. М. Кудляк, Т. І. Белан, О. О. Пархоменко, Р. Л. Новогрудська, Я. В. Савченко. // Наукові записки Малої академії наук України. – Київ : Національний центр «Мала академія наук України», 2022. – № 3 (24). – С. 79-89. <https://doi.org/10.51707/2618-0529-2022-25-09>

6. Савченко Я. В. Особливості інтелектуальних музеїв науки: погляд крізь призму організаційно-педагогічних ідей Якова Перельмана / Я.В. Савченко, І.А. Сліпухіна // Наукові записки Малої академії наук України. – Київ : Національний центр «Мала академія наук України», 2021. – № 2-3 (21-22). – С. 104-110. https://doi.org/10.51707/2618-0529-2021-21_22-11

Публікації, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Сліпухіна І.А., Савченко Я. В. Реалізація STEM підходу в освітньому середовищі музею науки : методичні рекомендації / І. А. Сліпухіна, Я. В. Савченко. Київ : ІОД, 2023. – 54 с. Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/744029/>

2. Савченко Я. В. STEM-підхід в освітніх середовищах інтерактивних музеїв науки / Я. В. Савченко, І.А. Сліпухіна // Інноваційні трансформації в сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії : зб. матеріалів VI Всеукр. відкр. наук.-практ. онлайн-форуму, Київ, 12 лист. 2024 / за заг. ред. І. М. Савченко, В. В. Ємець. – Київ : Національний центр «Мала академія наук України», 2025. – С.177-181. ISBN 978-617-7945-82-5. Режим доступу: <https://snman.science/index.php/itme/issue/view/22>

3. Савченко Ярослав. Вплив середовища інтерактивного наукового музею на формування дослідницької компетентності здобувачів базової середньої освіти: результати емпіричного дослідження / Я. Савченко // Адаптивні процеси в освіті : збірник матеріалів (тез доповідей) 4-го Міжнародного наукового форуму / за заг. ред. Г.В. Єльнікової; ред. кол.: О.Л. Ануфрієва, Л.О. Бачієва, В.М. Гладкова, Г.Ю. Кравченко, З.В. Рябова; упоряд. Я.Й Васильченко. Київ, 2025. С. 272-275.

4. Савченко Я.В. Мультиmodalьне освітнє середовище інтерактивного музею науки в контексті формування дослідницької компетентності здобувачів освіти /Я.В. Савченко // Особистість та освіта в умовах сучасних

соціокультурних викликів: ціннісно-світоглядні та науково-методичні аспекти : збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції, 28 лютого 2025 р. / за заг. ред. О. Висоцької – КЗВО «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради», 2025. – С.

5. Савченко Я. В. Інтерактивний музей науки Малої академії наук України в умовах воєнного стану [Електронний ресурс] / Я.В. Савченко, Н.В. Кудикіна, В.В. Приходнюк // Віртуальний освітній простір: психологічні проблеми. Київ, 2024. – Режим доступу: https://newlearning.org.ua/sites/default/files/tezy/2024/Savchenko_2024.pdf.

6. Савченко Я. В. Чи формують інтерактивні музеї науки дослідницьку компетентність у здобувачів базової середньої освіти: методологія емпіричного дослідження / Я.В. Савченко, І.С. Сліпухіна // Обдарованість: методи діагностики та шляхи розвитку : матеріали науково-практичного онлайн-семінару (Київ, 23–26 травня 2024 року). – Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2024. – С. 491–493. Режим доступу: https://iod.gov.ua/content/events/60/naukovo-praktichniy-onlayn-seminar-obdarovanist--metodi-diagnostiki-ta-shlyahi-rozvitku_publications.pdf?1731592937.9016

7. Савченко Я. Візії подальшого розвитку інтерактивного музею науки Малої академії наук України в умовах воєнного стану. / Я Савченко // Відкрита наука України: візійний дискурс в умовах воєнного стану : матеріали II Міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції (27-29 вересня 2023 р.) / [Укладачі: О.П. Адамчо, Т.І. Гряділь]. – Ужгород : ДВНЗ «УжНУ», 2023. – С.335-338. Режим доступу: <https://osu2023.uz.ua/journals/povny-zbirnik>

8. Савченко Я. Використання інформаційно-аналітичних площадок при організації науково-дослідницької діяльності на адаптивних засадах / В. Приходнюк, В. Горборуков, Є. Шаповалов, Я. Савченко / Адаптивні процеси в освіті : збірник матеріалів (тез доповідей) 2-го Міжнародного наукового форуму [за заг. ред. Г. В. Єльнікової; ред. кол.: О. Л. Ануфрієва, Л. О. Бачієва, В. М. Гладкова, М. Л. Ростока, З. В. Рябова; упоряд. Я. Й Васильченко]. – Київ-Харків-Запоріжжя, 2023. – С. 259–260. Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/734493/>

9. Savchenko Yaroslav. Interactive science museums: STE(A)M context / Iryna Slipukhina, Ihor Chernetskyi, Yaroslav Savchenko // Музейна педагогіка в науковій освіті : збірник тез доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції, (Київ, 1–2 грудня 2022 р.) / за наук. ред. С. О. Довгого. – Київ : Національний центр «Мала академія наук України»,

2022. – С. 100-103. ISBN 978-617-7945-49-8. Режим доступу: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2023/04/Zbirnyk_muzeyna-pedahohika-2022.pdf

10. Савченко Я. Проектні технології інтерактивного музею науки Малої академії наук України / Я. Савченко, В. Ємець // Трудове навчання та технології: сучасні реалії та перспективи розвитку. – Київ : Видавництво Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, 2022. – С. 133–137. Режим доступу: https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/37579/bookThorzhovsky_2022.pdf?sequence=1&isAllowed=y

11. Савченко Я. В. Компаративний метод у вивченні європейського досвіду створення і функціонування інтерактивних музеїв науки: мета застосування / Я. В. Савченко, В. М. Кудряк // Обдаровані діти – скарб нації! : матеріали III Міжнародної науково-практичної онлайн конференції (Київ, 18–23 серпня 2022 р.). – Київ : Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2022. – С. 805–812. Режим доступу: https://iod.gov.ua/content/events/36/iii-mizhnarodna-naukovo-praktichna-onlayn-konferenciya--obdarovani-diti---skarbnaciyi-_publications.pdf?1722443116.5186

12. Савченко Я. Інтерактивний музей науки як засіб розвитку та самореалізації в умовах військового стану / Я. Савченко // Музейна педагогіка в контексті сучасних освітніх викликів. Львів : ЛНУ. 2022. – С. 87-92. Режим доступу: <https://zenodo.org/records/14627891>

13. Савченко Я. В. Диференціація професійної компетентності інтерпретаторів інтерактивного Музею науки Малої академії наук України в умовах воєнного часу / Я. В. Савченко, В. М. Кудряк, Т. В. Белан // Інноваційні трансформації в сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії : зб. матеріалів IV Всеукр. відкр. наук.-практ. онлайн-форуму, (Київ, 27 жовт. 2022 р.) / за заг. ред. І. М. Савченко, В. В. Ємець.] — Київ : Національний центр «Мала академія наук України», 2022. – С. 228–233. Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/733715/>

14. Савченко Я. Адаптивні форми й методи роботи інтерпретаторів інтерактивного музею науки Малої академії наук України / Я. Савченко // Адаптивні процеси в освіті : збірник матеріалів (тез доповідей) 1-го Міжнародного наукового форуму; [за заг. ред. Г. В. Єльнікової, М. Л. Ростоки; ред. кол.: Л. О. Ануфрієва, Л. О. Бачієва, З. В. Рябова]. – Київ-Харків, 2022. – Вип. 1 (4). – С. 89–92. Режим доступу: http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/26805/1/SOROKA_O.pdf

15. Савченко Я. В. Інтерактивний Музей науки Малої академії наук України в системі розвитку наукового пізнання здобувачів освіти /

Я. В. Савченко // Актуальні аспекти розвитку STEM-освіти у навчанні природничо-наукових дисциплін : збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної конференції, (Кропивницький, 15-16 травня 2021 р.) / за заг. ред. О.С. Кузьменко. В.В. Фоменка. – Кропивницький : Льотна академія НАУ, 2021. – С. 75-79. ISBN 978-966-932-006-3. Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/729323/>

16. Савченко Ярослав. Особливості наукової освіти у навчанні фізико-технічних дисциплін в контексті музейного простору / Ольга Кузьменко, Ірина Савченко, Валентина Дем'яненко, Ярослав Савченко // Музейна педагогіка в науковій освіті : збірник тез доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції, (Київ, 25 листопада 2021 р.) / за наук. ред. С. О. Довгого. – Київ : Національний центр «Мала академія наук України», 2021.– Ч. 2. – С. 40-44. ISBN 978-617-7945-31-3. Режим доступу: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2021/12/Museums_2021_Volume_2_web.pdf

17. Савченко Я. В. Музей науки як високотехнологічне інтерактивне навчально-ігрове середовище для розвитку дослідницьких компетентностей учнівської молоді / Я.В. Савченко // Інноваційні трансформації в сучасній освіті: виклики, реалії, стратегії : збірник матеріалів Третього Всеукраїнського відкритого науково-практичного онлайн-форуму, (Київ, 15-16 червня 2021 р.) – Київ : Національний центр «Мала академія наук України», 2021. – С. 37-41. Режим доступу: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/728590/>

8. Відповідність змісту дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту. За своїм фаховим спрямуванням, науковою новизною і практичною значущістю дисертація Савченка Я.В. на тему «Освітнє середовище інтерактивного музею науки як засіб формування дослідницької компетентності у здобувачів базової середньої освіти» відповідає спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

9. Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація відповідає вимогам до оформлення дисертацій, які затверджені наказом МОН України від 12.01.2017 № 40 зі змінами і доповненнями, внесеними наказом МОН України від 31.05.2019 № 759, написана грамотною українською мовою, стиль викладення матеріалу відповідає прийнятому в науковій літературі.

10. Рекомендація дисертації до захисту. Дисертація Савченка Ярослава Володимировича на тему «Освітнє середовище інтерактивного музею науки як засіб формування дослідницької компетентності у здобувачів базової середньої освіти» відповідає всім вимогам п. 6-9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, які висуваються до дисертацій, і рекомендується до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії галузь знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки у разовій спеціалізованій вченій раді.

Головуючий на засіданні:

Доктор педагогічних наук, професор,
завідувач відділу інноваційних
технологій в освіті обдарованих
(випусковий відділ)
Інституту обдарованої дитини
НАПН України

[Handwritten signature]
Микола ПІДДЯЧИЙ

[Handwritten signature]
Металарьш
Вікторія

[Handwritten signature]
Вікторія